

EKONOMINIS LĒTINIŲ NEINFEKCINIŲ LIGŲ VERTINIMAS (ECONDA)

Didžiąją dalį pasaulio gyventojų mirčių lemia lėtinės neinfekcinės ligos (toliau – LNL). Jos labai paplitusios ir tarp Lietuvos gyventojų. Senstant visuomenei LNL paplitimas didėja, todėl joms gydyti reikia vis daugiau sveikatos priežiūrai skiriamų lėšų. Daugelio šalių patirtis parodė, kad kontroliuojant LNL rizikos veiksnius, laiku diagnozavus ir tinkamai gydant ligas galima sumažinti LNL ekonominę naštą visuomenei, pailginti žmonių gyvenimo trukmę ir pagerinti jų gyvenimo kokybę. Nors vykdoma daug intervencinių programų, tačiau ne visuomet atliekamas ekonominis jų naudos vertinimas. Nustačius programų kaštų efektyvumą galima pasirinkti efektyviausias priemones, sutaupyti lėšų ir jas racionaliau paskirstyti.

Vertinant intervencijų efektyvumą tarptautiniu mastu susiduriama su tam tikromis metodologinėmis problemomis. Įvairių šalių ekonominės naudos vertinimo gairės ir kriterijai skiriasi, todėl sunku palyginti skirtingose šalyse taikytų priemonių efektyvumą. Be to, tos pačios intervencijos efektyvumas gali skirtis priklausomai nuo šalies, regiono ar populiacijos charakteristikų. Pagaliau tinkamam efektyvumo įvertinimui reikia nemažai epidemiologinių ir ekonominių rodiklių, kurių šalys dažnai stokoja.

Siekdama pagelbėti Europos valstybėms tinkamai atlikti intervencinių programų kaštų vertinimą, Europos Komisija finansuoja ekonominio lėtinųjų ligų vertinimo (angl. *Economics of Chronic Diseases*, EConDA) projektą, kuris vykdomas 2013–2015 metais. Šiame projekte dalyvauja aštuonios Europos šalys (Bulgarija, Suomija, Graikija, Lietuva, Nyderlandai, Lenkija, Portugalija ir Jungtinė Karalystė, kuri yra projekto koordinatorė) ir dešimt bendradarbiaujančių šalių. Mūsų šaliai atstovauja Lietuvos sveikatos mokslų universitetas, kuris yra asocijuotas projekto partneris.

Šis projektas turi du tikslus. Pirmasis – apžvelgti Europos Sąjungos valstybėse taikomų intervencinių programų kaštų efektyvumo vertinimo metodus ir parengti bendrus kaštų efektyvumo vertinimo geros praktikos principus, remiantis efektyvių LNL

intervencinių programų patirtimi. Antrasis projekto tikslas – sukurti simuliacinius demonstracinius modelius, kurie padėtų įvertinti įvairių intervencinių priemonių kaštų efektyvumą ir jo skirtumus, taikant priemones skirtingoms gyventojų grupėms. Projektas numato įvertinti keturių LNL – išeminės širdies ligos, antrojo tipo cukrinio diabeto, lėtinio bronchito ir lėtinųjų inkstų ligų – intervencinių programų kaštų efektyvumą.

Kuriant simuliacinius modelius bus reikalinga informacija apie svarbiausių LNL rizikos veiksnių – arterinės hipertenzijos, nutukimo ir rūkymo – paplitimą bei jų pokyčius šalyje, sergamumo ir mirtingumo nuo analizuojamų ligų pokyčius bei kitus demografinius, ekonominius ir sveikatos priežiūros rodiklius. Juos įvertinus bus prognozuojamos LNL rizikos veiksnių bei LNL paplitimo tendencijos iki 2030 metų. Be to, bus kuriami ekonominiai demonstraciniai modeliai, kurie padės nustatyti, kaip intervencinėmis programomis sumažinus LNL rizikos veiksnių lygį ateityje pasikeis tų ligų ekonominė našta visuomenei. Bus galima įvertinti tiek rizikos veiksnių paplitimo mažėjimo, tiek ir jų didėjimo poveikį bei pasirinkti ekonomiškai naudingiausias intervencijas. Kuriant modelius bus pasinaudota skirtingose šalyse sukaupta patirtimi, trūkstant tam tikrų rodiklių vienoje šalyje, jie bus papildomi kitos panašios šalies rodikliais. Modeliai bus testuojami skirtingose šalyse. Be to, juos bus galima papildyti naujais duomenimis, kad būtų geriau įvertinta pakitusi šalies situacija.

Simuliacijos modeliai galės būti naudingi priimant sprendimus, kaip efektyviausiai sumažinti LNL naštą Lietuvos visuomenei, racionaliai paskirstyti lėšas intervencinėms programoms įgyvendinti ir sveikatos biudžetui planuoti.

Daugiau informacijos apie šį projektą galima rasti internete adresu <http://www.econdaproject.eu/>.

**Vilma Kriaučionienė¹,
Janina Petkevičienė¹, Diana Divajeva²**
**¹Lietuvos sveikatos mokslų universitetas,
²UK Health Forum²**